

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

FAKTORY OVPLYVŇUJÚCE PRÁCU PRÍSLUŠNÍKA
POLICAJNÉHO ZBORU Z POHLADU ETIKY

BAKALÁRSKA PRÁCA

2012

MAREK LEHOCKÝ

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

FAKTORY OVPLYVŇUJÚCE PRÁCU PRÍSLUŠNÍKA
POLICAJNÉHO ZBORU Z POHĽADU ETIKY

BAKALÁRSKA PRÁCA

Meno a priezvisko: Marek Lehocký

Študijný program: aplikovaná etika – etika profesijných činností (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., externá forma)

Študijný odbor:

Školiace pracovisko: Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky FF UKF v Nitre

Vedúci katedry: PhDr. Cyril Diatka, CSc.

Školiteľ: PhDr. Jarmila Jurová, PhD.

Miesto a rok vydania práce: Nitra 2012

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Marek Lehocký
Študijný program: aplikovaná etika - etika profesijných činností
(Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., externá forma)
Študijný odbor: 2.1.5 etika
Typ záverečnej práce: Bakalárska práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov: Faktory ovplyvňujúce prácu príslušníka policajného zboru z pohľadu etiky

Anotácia: Práca bude mať teoreticko-praktický charakter. V teoretickej časti naznačí základné východiská skúmanej problematiky. Prieskum bude zameraný na identifikáciu faktorov ovplyvňujúcich prácu príslušníka policajného zboru a výsledky budú interpretované v kontexte etiky.

Školiteľ: PhDr. Jarmila Jurová, PhD.
Oponent: doc. PhDr. Peter Korený, PhD.
Katedra: KVAE - Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky
Vedúci katedry: prof. PhDr. Cyril Diatka, CSc.
Dátum zadania: 13.10.2010
Dátum schválenia: 13.10.2010

prof. PhDr. Cyril Diatka, CSc.
vedúci/a katedry

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu som vypracoval samostatne, neporušil som autorský zákon a použitú literatúru som uviedol na príslušnom mieste.

Nitra, 20.04.2012

.....

podpis

POĎAKOVANIE

Týmto by som chcel poďakovať školiteľovi mojej bakalárskej práce PhDr. Jarmile Jurovej, PhD. za jej odborné vedenie, metodickú pomoc a cenné rady, ktoré mi poskytla pri jej vypracovávaní.

ABSTRAKT

LEHOCKÝ, Marek: Faktory ovplyvňujúce prácu príslušníka Policajného zboru z pohľadu etiky. [Bakalárska práca] Lehocký Marek: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta; Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky. Školiteľ: PhDr. Jarmila Jurová, PhD. Stupeň: bakalár. FF UKF, 2012.

Hlavnou témou bakalárskej práce je zistenie faktorov, ktoré ovplyvňujú prácu príslušníka Policajného zboru z pohľadu etiky. Predkladaná bakalárska práca má teoreticko-empirický charakter. Pozostáva z piatich kapitol. Prvá kapitola predstavuje teoretické východiská práce, štyri kapitoly sa venujú prieskumnej časti. V prvej kapitole sa venujeme charakteristike príslušníka Policajného zboru, jeho osobnosti a hodnotovej orientácii, etickým princípom a jeho postaveniu v spoločnosti. Ďalej venujeme pozornosť podstate etiky v práci príslušníka Policajného zboru, jeho činnostiam z pohľadu etiky, faktorom, ktoré ovplyvňujú jeho prácu a profesijnej etike príslušníka Policajného zboru. V prieskumnej časti venujeme pozornosť vlastnému prieskumu a obsahuje ciele prieskumu, analýzu výsledkov prieskumu a diskusiu. Prácu dopĺňa zoznam použitej literatúry.

Kľúčové slová: etika, etické princípy, etický kódex, príslušník Policajného zboru.

ABSTRAKT V ANGLICKOM JAZYKU

LEHOCKÝ, Marek: Factors affecting work of the Police Force in ethic doint of view. [Bachelor work] Lehocký Marek: Constantine the Philopher University in Nitra. Faculty of Philosophy. Department of General and Applied Ethics. Lector: PhDr. Jarmila Jurová, PhD. Degree of professional qualification: Bachelor. FP CPU, 2012.

The main topic of thesis is to identifying the factors that affect the work of the Police Force in ethic doint of vien. The present thesis has theoretical and empirical nature. It consists of five chapters. The first chapter presents the theoretical part, four chapters are devoted to the exploration section. In the first chapter there is a characteristic of the Police Force, its personality and value systems, ethics, and his position in society. Furthermore, we pay attention on ethics in work of a member of the Police Force, its activities in ethic doint of vien, factors that influence his work and the professional ethics of police forces. In an exploratory part we pay attention on its own research objectives and contains a survey, analysis of survey results and discussion. A list of resources is added to the work.

Keywords: ethics, ethic principles, code of ethics, member of the Police Force.

OBSAH

ÚVOD	9
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY	11
1.1 CHARAKTERISTIKA PRÍSLUŠNÍKA POLICAJNÉHO ZBORU	11
1.1.1 Osobnosť a hodnotová orientácia príslušníka PZ	11
1.1.2 Etické princípy uplatňované v práci príslušníka PZ	14
1.1.3 Postavenie príslušníka PZ v spoločnosti	15
1.2 PODSTATA ETIKY V PRÁCI PRÍSLUŠNÍKA POLICAJNÉHO ZBORU	17
1.2.1 Činnosti príslušníka PZ z pohľadu etiky	18
1.2.2 Faktory ovplyvňujúce prácu príslušníka PZ	20
1.2.3 Profesionálna etika príslušníka PZ	22
2 CIELE PRÁCE	26
3 METODIKA A METÓDY SKÚMANIA	27
4 ANALÝZA PRIESKUMU	28
5 DISKUSIA A ODPORÚČANIA PRE PRAX	37
ZÁVER	39
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	41

ÚVOD

Jedným z negatívnych dôsledkov globalizácie je nárast organizovaného zločinu a cezhraničnej kriminality. Rýchla výmena a pohyb informácií a poznatkov, osôb a tovaru, kultúrnych hodnôt a v neposlednom rade prehlbujúca sa sociálna nerovnosť vedú k vzniku nových typov trestnej činnosti a hrozieb. Patrí k nim napríklad obchodovanie s ľuďmi, ilegálne pristáhovalectvo, organizovaný zločin, korupcia, počítačová kriminalita a hrozba terorizmu. Polícia a ďalšie orgány vymáhajúce právo sa tieto súčasné problémy snažia riešiť. Od 90 rokov 20. storočia prebieha európska policajná spolupráca. Udalosti z 11. septembra 2001 mali ďalekosiahly dopad na dynamiku medzinárodnej spolupráce a viedli k posilneniu cezhraničnej policajnej spolupráce, zrýchlenému budovaniu inštitúcií v rámci tretieho piliera EÚ a zjednodušeniu rozšírenej a systematickej výmeny skúseností a spoločných školení vysokých policajných dôstojníkov.

Budovanie právneho štátu v našej spoločnosti si nemožno predstaviť bez efektívne fungujúcej polície, ktorá dohliada na to, aby sa každý človek, jedinec, mohol slobodne a bez obáv pohybovať na uliciach. Zároveň je ale nutné stanovenie si právnych noriem upravujúcich postavenie polície, jej úlohy, právomoc a kompetencie.

Potreba vhodného etického správania sa, sa pritom požaduje práve v povolaniach, v ktorých zamestnanci prichádzajú do kontaktu s inými ľuďmi. Súčasťou etiky je výchova policajtov, ale nielen ich, k prosociálnosti. Prosociálnosť je ochota a schopnosť prijať a pochopiť druhých a urobiť pre nich niečo, pomôcť im aj vtedy, ak z toho nemáme priamy a bezprostredný prospech. Práve preto by každý policajt mal byť prosociálny. Mal by byť ochotný pomôcť človeku v núdzi, snažiť sa ho pochopiť a pomôcť mu riešiť jeho problémovú situáciu, s ktorou sa na policajta obrátil. Proces samotného aktu pomáhania pritom prebieha v štyroch štádiách, a to policajt, ktorý môže zasiahnuť, musí v prvom rade rozpoznať, či niekto jeho pomoc vôbec potrebuje. Zároveň si policajt musí zvážiť, že či je pomoc schopný poskytnúť a či si uvedomuje svoju zodpovednosť, pretože policajt, ktorý sa rozhodne človeku pomôcť, čiastočne alebo úplne preberá na seba zodpovednosť za riešenie situácie. Druhým krokom nastáva aktivácia noriem spojených s pocitom morálnej povinnosti pomôcť. Policajtova morálka vyhodnotí, že by mal zasiahnuť a vykonať akt pomoci. Potenciálne zasahujúci policajt zároveň podvedome vyhodnocuje podstatné náklady a odmeny za poskytnutie pomoci, výhody a nevýhody, ktoré z aktu pomoci získa.

Po zvážení celej situácie nasleduje vykonanie samotného prosociálneho aktu správania sa a pomoci.

Pri všetkých týchto činnostiach príslušníka Policajného zboru ovplyvňuje celý rad faktorov, vonkajších aj vnútorných. Preto hlavným cieľom našej bakalárskej práce je zistiť aké faktory ovplyvňujú prácu príslušníka Policajného zboru, akým spôsobom je motivovaný a ako zasahuje do jeho práce etický kódex príslušníka Policajného zboru. V práci charakterizujeme príslušníka Policajného zboru, jeho osobnosť a činnosti, ktoré vykonáva z pohľadu etiky.

1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

Prácu v Policajnom zbore a samotný výkon policajnej služby je vhodné chápať ako celoživotné povolanie so všetkými zákonnými a morálnymi pravidlami. Úlohou príslušníka Policajného zboru je predovšetkým chrániť bezpečnosť a poriadok v spoločnosti, presadzovať zákonnosť, chrániť práva a slobody osôb, preventívne pôsobiť proti trestnej a inej protiprávnej činnosti, snažiť sa o trvalú podporu a dôveru verejnosti. Príslušníkom Policajného zboru by sa mal stať taký občan, ktorý chce vo svojom živote ctíť a chrániť zákon, pristupovať individuálne a spravodlivo ku každému občanovi a prehlbovať svoje znalosti a odbornú kvalifikáciu.

1.1 CHARAKTERISTIKA PRÍSLUŠNÍKA POLICAJNÉHO ZBORU

Charakter policajnej práce si vyžaduje, aby bol policajt disciplinovaný a prispieval k dobrej povesti a obrazu Policajného zboru. Na policajta sa vzťahujú zvláštne obmedzenia základných práv. Policajt napríklad nesmie byť členom politickej strany ani hnutia a ani vykonávať činnosť v ich prospech. Nesmie byť členom riadiacich alebo kontrolných orgánov subjektov, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť, ani vykonávať inú zárobkovú činnosť než službu podľa zákona o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, okrem činností, ktoré presne špecifikuje zákon (Slušný, 2006).

1.1.1 Osobnosť a hodnotová orientácia príslušníka PZ

Práca polície sa riadi určitými normami, pod ktorými rozumieme špecifické zásady a pravidlá správania policajtov v policajnej organizácii. Normy pre policajnú organizáciu sú celospoločenské (dané ústavou, právnymi predpismi), niektoré normy sú obsiahnuté napríklad vo vyhláškach, vestníkoch, nariadeniach. Rozkaz nadriadeného chápeme taktiež ako normu policajnej organizácie. V polícii normy determinujú konanie a správanie jednotlivcov. Normy majú konkretizovať spôsoby konania a správanie policajtov v policajnej organizácii, ale taktiež sankcionovať ľudí, ktorí nie sú schopní plniť požiadavky vyplývajúce z funkcií v policajnej organizácii.

Polícia v spoločnosti musí mať taktiež určitú autoritu, pod čím rozumieme schopnosť subjektu ovplyvňovať správanie druhého v intenciách svojich cieľov. S postupne

upadajúcou autoritou štátu upadá vážnosť polície, vytrácajú sa vlastnosti ako profesionalita, zákonnosť, nestrannosť a morálne kvality. Tieto vlastnosti nie je možné reštaurovať prijatím zákona. Občan nezmení svoj kritický pohľad na pretrvávajúce nedostatky len preto, že bol vydaný právny predpis. Štát potrebuje políciu, na ktorú bude platiť sprísnený, ale súčasne pre ňu najistejší právny režim (Urbančok, 2004).

V súvislosti s prácou policajtov je nutné poznamenať, že policajt nie je zodpovedný za obsah zákona, on zodpovedá za jeho dodržiavanie. Dodržiavanie práva políciou a príslušníkmi Policajného zboru je spoločensky nanajvýš významné, pretože polícia v porovnaní s inými subjektmi práva môže porušením alebo prekročením svojich oprávnení spôsobiť väčšie škody.

S problémami policajného povolania úzko súvisia napríklad otázky profesionálnej etiky, odborných znalostí a podobne. Základným princípom morálky policajta je spravodlivosť a rešpektovanie zákonov spoločnosti. Z tohto základu vyplývajú určité požiadavky na jeho správanie a konanie. Policajt musí rešpektovať spravodlivosť a zákony nielen pri výkone praxe, ale aj v súkromnom živote. Policajt v praxi by sa mal usilovať eliminovať zo svojej profesionálnej činnosti emocionálne vzťahy.

V právnom štáte sa usiluje polícia o kvalitatívne nový imidž. Polícia v tomto úsilí chce získať predovšetkým dôveru verejnosti. Príslušník polície, aby naplnil toto úsilie, mal by vystupovať na verejnosti tak, aby občan nemal strach zo zneužitia moci. Inými slovami, spolu s rešpektom, by mal mať občan zároveň aj istotu, že policajt dokáže rázne, nekompromisne, ale bez prehnanej tvrdosti zasiahnuť na jeho ochranu, či ochranu majetku. Osobná skúsenosť človeka formuluje jeho postoj najefektívnejšie. Zlá osobná skúsenosť občana neguje pozitívne skúsenosti zo stretnutia s predstaviteľmi polície na dlhú dobu. Podobne neschopnosť chrániť občana pred úkladmi každodennej kriminality, chrániť jeho bezpečnosť, jeho majetok, negatívne formuje mienku nielen o polícii, ale ovplyvňuje aj vzťah k štátnej moci a štátu ako takému vôbec. Preto úsilie polície vykonávať organizovanú policajnú činnosť v súlade s právnymi normami je úsilím o získanie vysokého sociálneho statusu, ktorý vyjadruje hodnotenie sociálnej pozície polície v spoločnosti (Němec, 1996).

Čím viac bude polícia držať ochrannú ruku nad bezpečnosťou občana, tým viac bude občianskou spoločnosťou oceňovaná. Bezpečnosť je nielen životnou potrebou, ale i hodnotou, na ktorej sa väčšina spoločnosti vždy zhodla a zhodne, a je ochotná tolerovať jej uvedenie do praxe aj s použitím sily.

V tejto kapitole taktiež chceme venovať pozornosť aj niekoľkým povahovým vlastnostiam, ktoré by nemali byť príslušníkom Policajného zboru cudzie. Ide o zdvorilosť, profesionalitu a sebakontrolu. Zdvorilosť predstavuje vlastnosť, ktorú možno spájame s výrazmi tolerantný, milý, chápaný a všímavý. Zdvorilé správanie sa prejavuje buď činom alebo v niektorých prípadoch naopak nečinnosťou. Zdvorilosť je napríklad priateľský pozdrav alebo otvorenie dverí druhej osobe. Jednoducho povedané, zdvorilé správanie predstavuje jeden zo základných znakov efektívnej práce policajta. Zdvorilosť je sila a autorita policajta. Policajt sa neraz dostáva do situácie, keď musí použiť silu a autoritu. Zdvorilosť zjemňuje použitie moci, sily, utvára atmosféru, v ktorej je sila prijateľnejšia, a tým aj efektívnejšia.

Profesionalitu ako druhý zo základných komponentov práce policajta možno zo širšieho kontextu definovať ako koncept dokonalosti alebo ako nepretržitý rast v snahe dosiahnuť dokonalosť. Policajti si musia sami pre seba vytvoriť určitý ideál, ktorý dodržiavajú, čo je veľmi dôležité pre ich ďalšiu činnosť.

Sebakontrola, sebaovládanie je ďalšou z charakteristík, ktorá predstavuje najdôležitejšiu súčasť osobnostného profilu policajta. Sebaovládanie znamená uplatňovanie sebakontroly a výber najmenšieho množstva a čo najmenej sily donucovacích prostriedkov pri plnení služobných povinností. Sebaovládanie a sebakontrola patria k najdôležitejším aspektom efektívnej práce príslušníkov (Luknič, 1999).

Cieľom policajnej práce vo vzťahu k občanovi je riešiť vzniknutý problém, s ktorým sa človek na políciu obracia, alebo aspoň poukázať na možnosti riešenia určitej konfliktnej alebo záťažovej situácie v rámci možností a schopností samotného občana. Nemusí ísť pritom o závažný trestný čin alebo priestupok, ale môže sa jednať aj o menej závažné spoločenské problémy a konflikty na úrovni občianskeho spolunažívania, ktoré osoby nedokážu vyriešiť svojim vlastným pričinením alebo konaním. Vzniká tu ale vážne riziko, že osoby zúčastnené v konflikte sa budú snažiť získať pozornosť a vplyv policajta na svoju stranu. Preto je dôležité, aby si policajt krízových situáciách zachoval nadhľad nad problémom a nenechal sa vtiahnuť do konfliktu.

„Efektívny policajt by mal preto postupovať v nadviazaní a vedení komunikácie v určitých krokoch, pravidlách:

- Ovládni svoju zlosť.
- Pozorne počúvaj a pýtaj sa.
- Daj najavo svoju účasť.

- Požiadať občana o spoluprácu.
- Konaj, ale len ak všetko ostatné zlyhá“ (Bučko, 2007).

1.1.2 Etické princípy uplatňované v práci príslušníka PZ

Povolanie príslušníka Policajného zboru je veľmi náročné. Nielen po stránke profesionálnej a psychickej, ale aj po stránke mravnej. Iba málokteré iné povolanie si vyžaduje v takej miere morálne hodnotenie, rozhodovanie a prináša toľko morálnych dilem ako policajná profesia v štáte, v ktorom existuje myšlienková a morálna pluralita. Morálne rozhodovanie je súčasťou policajnej práce. Prvou požiadavkou kladenou na policajta v totalitnom štáte bola bezvýhradná poslušnosť voči nadriadenému. V demokratickom a právnom štáte je v stále väčšej miere vyžadovaná samostatnosť v rozhodovaní (Slušný, 2006).

Zásady, ktoré by mal mať každý policajt takpovediac v krvi upravuje Etický kódex príslušníka Policajného zboru.

Všetci policajti si musia byť vedomí morálnej zodpovednosti, ktorá je daná ich postavením. Musia sa neustále snažiť žiť podľa najvyšších možných kritérií profesionálnej policajnej práce. Je dôležité, aby policajti mali jasnú predstavu a vedeli si poradiť pri výkone svojho povolania v súlade s týmito kritériami a prijali tieto morálne normy ako návod pre uskutočnenie svojich cieľov. Právomoci a základné pracovné povinnosti policajta zahŕňajú službu spoločnosti, ochranu života a majetku, ochranu dôstojnosti, udržiavanie pokoja a poriadku a zaistenie práv každého občana na slobodu, rovnosť a spravodlivosť. Policajt musí vykonávať svoju prácu nestranné, so všetkými občanmi by mal jednať rovnako, so zdvorilosťou, porozumením a úctou. Pri plnení svojich povinností by sa mal snažiť o maximálnu spoluprácu s verejnosťou. Mal by vystupovať a správať sa takým spôsobom, ktorý vzbudzuje dôveru a úctu k funkcii, ktorú mu verejnosť zverila. Čokoľvek, čo policajt vidí, počuje alebo zistí, čo má dôverný charakter, by mal udržať v tajnosti, pokiaľ to si to výkon služby alebo zákonné opatrenie nebude vyžadovať inak.

Policajt by nemal nikdy používať nadbytočnú silu alebo násilie. Pri plnení svojich povinností by mal používať iba takú silu, ktorá je za všetkých okolností rozumná. Silu môže použiť iba s najväčším obmedzením a iba po tom, čo diskusia, vyjednávanie a presvedčovanie sa ukázalo ako nedostatočné a neefektívne. Aj keď je použitie sily niekedy nevyhnutné, každý policajt by sa mal vyvarovať zbytočného spôsobenia utrpenia

a nikdy by sa nemal dopustiť krutého, degradujúceho alebo neľudského zaobchádzania s akoukoľvek osobou.

Policajt nesmie podľahnúť úplatkárstvu a angažovať sa v korupcii. Nesmie tieto protizákonné činnosti ani tolerovať u svojich spolupracovníkov. Policajti by mali odmietnuť akékoľvek darčeky, pozornosti, láskavosti, odmeny alebo sľuby, ktoré by mohli byť interpretované ako snaha donútiť policajta, aby upustil od čestného a zákonného výkonu svojich právomocí.

Služobné styky policajta sú transparentné. Policajt sa nestýka mimo svojej služobnej činnosti s osobami, ktoré môžu byť spájané s páchaním trestnej činnosti. Toto sa však nevzťahuje na prácu policajtov, ak ide o dôležitý záujem služby, pokiaľ táto súvisí s plnením úloh Policajného zboru.

Nadriadení by mali dbať o to, aby vytvárali pre svojich podriadených priaznivú sociálno-psychologickú atmosféru a pracovné podmienky pre výkon služby a taktiež by mal podporovať ich ďalšie vzdelávanie. Je dôležité, aby boli policajti na služobnú činnosť primerane pripravený. Nadriadení by mali ísť svojim podriadeným príkladom a mali by dodržiavať zásady etického kódexu a mali by to vyžadovať aj od svojich podriadených (Etický kódex príslušníka Policajného zboru. [cit. 2012-03-30] Dostupný z: http://www.minv.sk/?eticky_kodex_policajta).

1.1.3 Postavenie príslušníka PZ v spoločnosti

Polícia vo svojej základnej podstate plní funkciu ochrany štátu z vnútra. Na rozdiel od armády, bezpečnostných služieb alebo mestských polícií má tri rozdielne oblasti, v ktorých svoju funkciu naplňa.

Tieto oblasti, funkcie polície, môžeme začleňovať do troch smerov:

- ochranná funkcia polície znamená, že polícia plní úlohy pri ochrane ústavného poriadku, života a zdravia občanov, ich majetku a oprávnených záujmov ako i pri zabezpečovaní a ochrane verejného poriadku a tiež pri plnení špeciálnych úloh vyplývajúcich z rozhodnutí príslušných ústavných orgánov. Medzi ochranné činnosti polície patrí kontrolovanie osôb, stráženie osôb, budov a majetku, alebo zabraňovanie páchaniu trestnej činnosti.
- represívna funkcia polície predstavuje systém odhaľovania, objasňovania a pátrania. Do represívnych činností patrí pátranie po osobách a javoch, kriminalistická činnosť, alebo zákroky proti záujmovým osobám.

- preventívna funkcia práce polície je predchádzanie trestnej a inej protispoločenskej činnosti. Preventívna funkcia polície pozostáva z celého komplexu opatrení. Medzi technické preventívne opatrenia patria preventívne dopravné akcie alebo kontroly, medzi administratívno-právne opatrenia zaraďujeme neustále prispôsobovanie štruktúry polície vývinu trestnej činnosti podľa obvodov, medzi taktické preventívne opatrenia patrí obchôdzková činnosť a medzi výchovno-osvetové preventívne opatrenia zaraďujeme prednášky na školách alebo dni otvorených dverí na policajných oddeleniach (Luknič, 1999).

Polícia má oproti iným ozbrojeným štátnym zložkám (armáda, mestské polície) určité charakteristické znaky, ktoré ju od týchto organizácií odlišujú. Medzi základné znaky (rysy) polície preto patrí:

- „apolitickosť, ktorá znamená, že žiadny príslušník PZ nesmie byť politicky aktívny, nesmie byť členom politickej strany alebo hnutia a dávať na verejnosti najavo svoje politické názory, pretože by to mohlo ohroziť jeho nestrannosť a objektivitu.
- práca polície je špecifická forma služby štátu občanom, čo značí, že žiadna iná inštitúcia alebo organizácia v štáte neposkytuje občanom služby v takom rozsahu a v takej forme ako práve polícia.
- práca polície má právnu povahu, čiže je vykonávaná v rámci zákonov a predpisov. Zákony určujú policajtom čo môžu alebo nemôžu robiť a akým spôsobom majú vykonávať svoje činnosti.
- činnosť polície je zabezpečovaná zložitým, relatívne samostatným a súčasne diferencovaným celistvým systémom. Rozlišujeme administratívno-teritoriálne hľadisko, ktoré predstavuje územné členenie Policajného zboru, organizačno-štruktúrne hľadisko, ktoré sa zameriava na členenie Policajného zboru podľa odborov a samostatná organizačná súčasť PZ predstavuje Slovenskú informačnú službu a Inšpekciu PZ.
- práca polície má charakter systému služobných zákrokov, úkonov a ostatných služobných činností, takže všetko, čo policajt počas služby vykonáva je určitý služobný zákrok.
- účelom práce polície je realizácia určitých konkrétnych úloh vyplývajúcich zo zákonov, ktoré nevykonáva v štáte žiadna iná inštitúcia alebo organizácia“ (Bučko, 2007).

Ako bolo spomenuté, žiadna iná zložka v štáte neplní ciele a úlohy v takom rozsahu a s takými kompetenciami ako práve polícia. Preto aj sociálne postavenie policajta v spoločnosti je výnimočné a sú na policajtov kladené zvýšené nároky. Postavenie polície v spoločnosti je nezastupiteľné a nenahraditeľné a činnosť a postavenie polície sú prísne vymedzené zákonmi, rozkazmi. Fyzická a psychická náročnosť policajnej práce kladie vysoké nároky na potrebu vysokej profesionality, nestrannosti a morálnych kvalít všetkých policajtov, ktorá sa prejavuje v nevyhnutnosti bezúhonnosti v služobnom i v súkromnom živote a v praktickej činnosti naplňania princípov demokratizmu, humanizmu a etiky v našej spoločnosti.

1.2 PODSTATA ETIKY V PRÁCI PRÍSLUŠNÍKA POLICAJNÉHO ZBORU

Človeka, medziľudské vzťahy a ľudskú činnosť skúmajú rozličné vedy. Jednou z nich je aj etika, ktorá skúma morálku a hľadá všeobecnú zásadu, ktorá by človeku ukazovala, čo má robiť, o čo sa má v živote usilovať, ako sa má správať k iným.

Etika je pritom spoločensko-vedný odbor, ktorý sa vo svojej podstate zaoberá sústavou noriem a pravidiel o morálnom a spoločensky vhodnom správaní sa ľudí. Aplikáciou etiky v praxi sa stáva etiketa, ktorá predstavuje súbor noriem a pravidiel o spoločenskom styku a správaní sa v konkrétnych spoločenských situáciách.

Cieľom etiky pritom nie je len zdôvodňovať ideály, princípy a normy mravného konania, ale aj skúmať reálne fakty spoločenskej morálky, zákonitosti jej vývoja, protirečenia a konflikty, ktoré v súvislosti s tým nevyhnutne vznikajú. Potreba vhodného etického správania sa, sa pritom požaduje práve v povolaniach, v ktorých zamestnanci prichádzajú do kontaktu s inými ľuďmi (Thompson, 2004).

Profesionálna etika je súhrnom morálnych noriem, princípov a hodnotení, ktoré odrážajú špecifičnosť konkrétneho druhu profesionálnej činnosti, a ktoré majú určovať správanie ľudí patriacich dodanej profesionálnej skupiny, čiže povolania. Profesionálna etika nemôže nahrádzať alebo zastupovať všeobecné normy a princípy morálky a etiky v spoločnosti, je iba ich aplikáciou rozvíjania a spresnením určitej oblasti sociálneho správania sa v konkrétnom povolaní.

Súčasťou etiky je výchova policajtov, ale nielen ich, k prosociálnosti. Prosociálnosť je ochota a schopnosť prijať a pochopiť druhých a urobiť pre nich niečo, pomôcť im aj vtedy, ak z toho nemáme priamy a bezprostredný prospech. Práve preto by každý policajt mal byť

prosociálny. Mal by byť ochotný pomôcť človeku v núdzi, snažiť sa ho pochopiť a pomôcť mu riešiť jeho problémovú situáciu, s ktorou sa na policajta obrátil (Dufková, 2003).

1.2.1 Činnosti príslušníka PZ z pohľadu etiky

Moderná policajná práca nie je autonómne nezávislá profesia. Do značnej miery závisí od vývoja spoločnosti, politiky, politickej situácie a štruktúre trestnej činnosti. Meniaca sa štruktúra trestnej činnosti vyžaduje zmeny v policajnej práci a prijatia vhodných nástrojov – prispôsobenie každodennej policajnej práce.

Hlavnými cieľmi pôsobenia polície v demokratickej spoločnosti, riadenej zásadou vlády práva sú:

- udržanie verejného pokoja, dodržiavania zákonov a poriadku v spoločnosti;
- ochrana a rešpektovanie základných osobných práv a slobôd najmä ako sú uvedené v Európskom dohovore o ľudských právach;
- prevencia kriminality a boj proti nej;
- odhaľovanie kriminality;
- poskytovanie pomoci a služieb verejnosti (Dufková, 2003).

Policajná práca sa skladá z rôznorodého množstva činností, avšak veľká časť práce spočíva v obmedzovaní ľudských práv. Každý človek má na základe Ústavy Slovenskej republiky určité práva a povinnosti, ktoré mu prislúchajú. Tieto ľudské práva sú dôkladnejšie rozpísané v medzinárodnej Listine ľudských práv a slobôd, ktorá sa skladá zo šiestich hláv:

1. Ľudské práva a základné slobody.
2. Všeobecné ustanovenia.
3. Práva národnostných a etnických menšín.
4. Hospodárske, sociálne a kultúrne práva.
5. Právo na súdnu a inú právnu ochranu.
6. Spoločné ustanovenia (Listina ľudských práv a slobôd. [cit. 2012-03-30] Dostupný z: <http://www.vyvlastnenie.sk/predpisy/listina-zakladnych-prav-a-slobod/>).

Medzi najdôležitejšie ľudské práva podľa Listiny ľudských práv a slobôd pritom patria:

- Základné práva a slobody sa zaručujú všetkým ľuďom bez rozdielu pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, pôvodu alebo príslušnosti. To znamená, že každý človek na tomto svete má právo na

slobodu a na to, aby boli jeho ľudské práva dodržiavané bez ohľadu na to k akej skupine ľudí patrí alebo kde sa nachádza.

- Každý človek má právo na život. Ľudský život je pritom hodný ochrany už pred narodením. Vstupuje tu ale morálny problém interrupcií, o ktorých sa v poslednom období vedú rozsiahle diskusie a časť verejnosti zastáva názor nechať interrupcie povolené, zatiaľ čo časť verejnosti požaduje interrupcie zakázať. Podľa Listiny ľudských práv a slobôd zároveň nikoho nemožno zbaviť života, čo je ale v ostrom kontraste s trestom smrti, ktorý platí v niektorých krajinách (USA, Čína) a eutanáziou (Holandsko).
- Každý človek má zároveň právo na zachovanie svojej ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena. Nikto nemá právo ohovárať, ponižovať a šikanovať iného.
- Podľa Listiny ľudských práv a slobôd majú ľudia právo aj na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života. Žiadny človek nemá právo zasahovať inému do súkromia, pretože to čo človek robí vo svojom voľnom čase je len jeho vec, pokiaľ to nie je porušením zákonov v danej krajine. V tomto prípade majú policajti právo na základe rozhodnutia príslušnej inštitúcie obmedziť.
- Každý človek má právo vlastniť majetok. Môže vlastniť hnutel'ný alebo nehnuteľný majetok alebo financie, alebo akékoľvek iné finančné zdroje. Zároveň obydlie človeka je nedotknuteľné a nie je dovolené doň vstúpiť bez súhlasu toho, kto v ňom býva. V rámci policajnej práce sa ale môžeme stretnúť s tým, že polícia má právo do obydliá vtrhnúť v prípade podozrenia, ak v obydlí prichádza k trestnej činnosti, avšak len za podmienok, ktoré určuje príslušný zákon.
- Ďalšie ľudské právo podľa Listiny ľudských práv a slobôd je, že nikto nesmie porušiť listové tajomstvo a ani tajomstvo iných písomností a záznamov. Znamená to, že žiadny iný človek nemá právo otvárať listy okrem adresáta, čítať jeho sms-správy alebo e-maily. Niektoré z týchto ľudských práv ale môže polícia porušiť v prípade podozrenia trestnej činnosti, no opäť len za presne stanovených podmienok určených v zákone.
- Každý človek má zároveň slobodu pohybu a pobytu, ktorá je mu zaručená. Každý občan má právo na slobodný vstup na územie Slovenskej republiky alebo v rámci Európskej únie, pokiaľ má platné cestovné doklady.

- Sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania každého človeka je zaručená. Nikoho nemožno nútiť, aby vykonával vojenskú službu, ak je to v rozpore s jeho svedomím alebo s jeho náboženským presvedčením. Toto ľudské právo je v súčasnosti na Slovensku nevyhmáhatel'né, nakoľko bola základná vojenská služba zrušená a armáda sa transformáciou mení na armádu profesionálnu.
- Každý človek v našej spoločnosti má právo vyjadriť svoje názory. Nikoho nemožno obmedzovať v jeho názoroch alebo ho za vyjadrovanie jeho názorov trestať. Cenzúra je v spoločnosti neprípustná, avšak napriek tomu sa určité informácie v masmédiách cenzurujú.
- Petičné právo ľudí je zaručené, každý človek môže spisovať petície a ľudia majú právo pokojne sa zhromažďovať. Zaručené je taktiež právo sa pokojne združovať. Na základe týchto práv môžu ľudia zakladať politické strany alebo hnutia, avšak toto právo je policajtom kvôli objektívnosti a nestrannosti obmedzené.
- Ľudia majú taktiež právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň. Po ukončení vzdelávania majú ľudia právo podnikat' a vykonávať inú hospodársku činnosť, avšak právo podnikania majú policajti tiež obmedzené len na činnosti uvedené v príslušnom zákone.
- Jedno z ďalších dôležitých práv je právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa. Ľudia majú taktiež právo na ochranu zdravia a na základe verejného poistenia aj na bezplatnú lekársku starostlivosť (Bučko, 2007).

Úlohou a poslaním polície je ochrana ľudských práv. Na jednej strane polícia dohliada na dodržiavanie ľudských práv v spoločnosti medzi občanmi, na druhej strane vykonáva služobné činnosti tak, aby do týchto ľudských práv občanov zasahovala len minimálne v nevyhnutných prípadoch počas nevyhnutného času. Dôležitosť dodržiavania ľudských práv a etického správania je práve preto najdôležitejšia v práci polície, ktorá má právo ľudské práva obmedzovať.

1.2.2 Faktory ovplyvňujúce prácu príslušníka PZ

Policajt sa počas svojej služobnej činnosti stretáva s rôznymi typmi osôb pochádzajúcich z rôznych spoločenských prostredí, z rôznych spoločenských vrstiev a z

rôznych spoločenských skupín. Každý človek je iný a má voči policajtovi iný vzťah, prejavujúci sa v názoroch a postojoch.

Sociálne prostredie predstavuje súhrn bytostí, podmienok a javov, medzi ktorými jedinec žije, s ktorými vstupuje do vzájomného pôsobenia, t.j. súbor všetkých osôb a skupín, s ktorými je jedinec v kontakte. Prostredie človeka priamo ovplyvňuje, formuje jeho názory, postoje a záujmy, ktoré sa prejavujú v jeho konaní.

Medzi subjekty sociálneho prostredia, ktoré sociálne prostredie tvoria a každého jednotlivca ovplyvňujú, zaraďujeme:

- človeka, jednotlivca, indivíduum, osobnosť,
- sociálnu skupinu, ktorej je jednotlivec členom a má na jedinca vplyv,
- spoločnosť, t.j. širšia skupina, do ktorej jednotlivec patrí a svojimi normami a hodnotami jedinca ovplyvňuje,
- normy a hodnoty spoločnosti, ktoré všetci členovia uznávajú a správajú sa podľa nich,
- kultúra, zvyky, charakteristické črty spoločnosti, ktoré spoločnosť utvárajú (Ondrejko, 2000).

Príslušník Policajného zboru sa počas služobných činností stretáva s rôznymi typmi osôb, ktoré majú voči policajtovi rôznorodý vzťah. Ako už bolo spomenuté, jedným z javov, ktoré človeka ovplyvňujú, je prostredie, druhým javom je jeho osobnosť, čím sa zaoberá vedný odbor psychológia.

Policajná práca je veľmi náročná a stresujúca, ktorá kladie výrazné nároky na osobnosť policajta a jeho schopnosti. Tieto náročné životné situácie, do ktorých sa policajti vo výkone dostávajú do kontaktu, vplývajú na človeka dvomi spôsobmi. Niekoľko motivujú pozitívne, teda mobilizujú sily a podnecujú výkon alebo naopak negatívne, čiže vyvolávajú nečinnosť, nežiaduce duševné stavy, neurózy, nevhodné správanie a podobne.

Odolnosť voči náročným životným situáciám závisí od viacerých faktorov:

- vrodené vlastnosti, ktoré ovplyvňujú správanie a konanie človeka, jeho temperamentu a charakterových vlastností,
- vek, životné skúsenosti, intelekt,
- skúsenosti s náročnými situáciami, pretože čím viac sa človek s náročnými situáciami stretáva, o to viac ich dokáže riešiť a byť voči nim odolný,

- skúsenosti v rannom detstve, hlavne výchova v rodine a vzťah s rodičmi, pretože správna motivácia učí človeka zachovať si chladnú hlavu a situáciu riešiť bez emócií,
- dobré spoločenské vzťahy s skupine, v ktorej sa problém objavil,
- uvedomelá autoregulácia alebo sebakontrola,
- pohybové činnosti, ktoré spôsobujú uvoľnenie a relax,
- aktuálny stav organizmu (Čirtková, 2000).

Prejavy náročných životných situácií v správaní a konaní človeka sú rôzne a závisia od intenzity stresu, ktorý situácia vyvolala. Stres je pritom súbor reakcií organizmu na vonkajšie alebo vnútorné zmeny, ktoré narúšajú normálny chod funkcií organizmu alebo ohrozujú jeho existenciu.

1.2.3 Profesionálna etika príslušníka PZ

Etický kódex je súhrn noriem, ktoré slúžia na usmerňovanie správania sa príslušníkov profesií, organizácií a pomáhajú im riešiť etické dilemy. Kódex objasňuje zásady a požiadavky, povinnosti a očakávania voči jedincovi, pomáha riešiť etické dilemy, prispieva k identite profesie, má prezentačnú úlohu a môže byť základom pre disciplinárne konanie. Z uvedeného vyplýva, že ide o formalizovaný systém mravných noriem a pravidiel správania sa, ktorý platí v určitom spoločenstve. Môže byť daný explicitne, v podobe písaného katalógu predpisov, alebo implicitne, v podobe ústnych predpisov a obyčajov. Platnosť môže mať v širšom spoločenstve, alebo len v osobitnej spoločenskej vrstve a profesii. Profesia príslušníka Policajného zboru si počas svojho vývoja vybudovala profesionálne štandardy, ktoré sú vybudované a formalizované etickým kódexom pre príslušníkov Policajného zboru SR (Dufková, 2003).

Policajt v rámci svojej práce vykonáva aj činnosti, ktorými vstupuje do ľudských práv občanov. Práve z toho dôvodu je nutné, aby konanie policajta bolo v súlade s etikou a spoločensky vhodným a akceptovateľným správaním. Etické zásady policajnej práce sú zaznamenané v Etickom kódexe príslušníka PZ, ktorý pozostáva z jedenástich článkov:

1. Príslušník Policajného zboru pri výkone služby i mimo služby koná v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, všeobecne záväznými právnymi predpismi a internými aktmi riadenia Ministerstva vnútra SR, ako aj s Európskym kódexom

policajnej etiky a Európskym dohovorom o ľudských právach, rešpektuje ľudské práva a slobody.

Podľa tohto prvého článku Etického kódexu je dôležité, aby policajt dodržiaval zákony Slovenskej republiky a všetky predpisy, ktoré v štáte platia, vrátane Listiny ľudských práv a slobôd tak, aby zbytočne a bezdôvodne do ľudských právne zasahoval.

2. Policajt vykonáva služobnú činnosť bez ohľadu na náboženské, rasové, národnostné, sociálne, politické, triedne a iné vonkajšie faktory.

Druhý článok Etického kódexu tvrdí, že policajt by mal vykonávať služobné činnosti bez ohľadu na to, s akým človekom príde do kontaktu. Policajt by mal byť schopný ovládnuť svoje negatívne emócie a predsudky a správať sa k všetkým občanom rovnakým prístupom s rešpektom a toleranciou.

3. Policajt pri vyjadrovaní svojich názorov na verejnosti vystupuje nestranne a zdržanlivo tak, aby nevyvolal pochybnosti o svojej nestrannosti.

Na základe tohto článku etického kódexu by policajt nemal na verejnosti hovoriť svoje názory, aby nebola spochybnená jeho objektivita a nestrannosť a to v akejkoľvek situácii. Tieto názory sa týkajú hlavne politickej orientácie, názorov na rôzne sociálne skupiny a menšiny, kolegov a spolupracovníkov a podobne.

4. Policajt dodržiava zásady občianskeho spolužitia tak na verejnosti, ako aj vo svojom súkromnom živote.

Policajt podľa tohto článku etického kódexu by mal byť vzorom správania sa nielen počas služby, ale aj vo svojom súkromí. Mal by byť príkladom pre ostatných občanov v morálnom a etickom správaní sa voči ostatným, vo svojom konaní a zmýšľaní. To je dôležité hlavne v súkromnom živote, pretože rodina a známi policajta vedia, kde a čo robí a negatívny jav v správaní sa policajta medializáciou a komunikačnými tokmi vplýva na morálny kredit celého Policajného zboru.

5. Policajt nezneužíva svoju príslušnosť k Policajnému zboru, svoje služobné zaradenie a prístup k informáciám na získanie osobných výhod alebo výhod pre iné právnické osoby a fyzické osoby. Kladie verejné záujmy nad vlastné, slúži verejnosti.

Na základe tohto článku by policajti nemali zneužívať to, že sú členmi Policajného zboru. Nemali by mať z toho osobný prospech alebo by informácie a postavenie nemali využívať v prospech svojich rodinných príslušníkov, známych, priateľov. Úlohou policajta je slúžiť celej verejnosti, záujmy a túžby policajta sú druhoradé oproti záujmov spoločnosti.

6. V záujme riadneho plnenia služobných povinností sa policajti zdržiava obchodných aktivít, ktoré by boli v rozpore s nezávislosťou policajta a s riadnym plnením služobných povinností.

Policajtom je zakázané podnikat' alebo vyvíjať akúkoľvek inú obchodnú činnosť. Článok predstavuje opatrenie, aby sa policajti nedostali do situácie, v ktorej by sa museli rozhodovať medzi osobnými finančnými záujmami a služobnými povinnosťami.

7. Policajti sa v duchu služobnej zdvorilosti správajú k ostatným policajtom korektne a neznevažujú ich profesionálnu spôsobilosť. Netolerujú však u nich korupčné ani iné neetické správanie.

Každý policajt bez rozdielu hodnosti, funkcie a zaradenia by sa mal voči svojim kolegom správať s toleranciou a rešpektom. Nemal by svojich kolegov urážať, ponižovať, nadávať im alebo si z nich robiť posmešky bez ohľadu na pohlavie, vek, národnosť, náboženstvo, vzhľad a podobne, teda mal by sa voči svojim kolegom správať s patričnou úctou. Zároveň by nemal u svojich kolegov tolerovať protispoločenské a nemorálne správanie, ktoré je v rozpore s etickými normami v spoločnosti.

8. Správanie policajta voči občanom je transparentné. Policajt prejavuje slušnosť, rešpekt, taktosť a ohľaduplnosť voči všetkým osobám bez rozdielu. Nepoužíva násilie, donucovacie prostriedky používa iba za podmienok a spôsobom stanoveným zákonom.

Tento článok nadväzuje na článok 2, podľa ktorého by sa policajt mal správať ku všetkým osobám, s ktorými príde do kontaktu, slušne, s toleranciou a rešpektom. Zároveň by policajt nemal používať násilie a donucovacie prostriedky v situáciách, ktoré si takéto opatrenia nevyžadujú a ich použitie musí byť v súlade so Zákonom o Policajnom zbore.

9. Policajti sa mimo svojej služobnej činnosti vedome nestýkajú s osobami, o ktorých by vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery, resp. svoje služobné zaradenie vedieť mal alebo mohol, že sú osobami spojenými s páchaním závažnej trestnej činnosti. Toto sa nevzťahuje na činnosť policajtov, ak ide o dôležitý záujem služby, a činnosť policajtov operatívnych služieb Policajného zboru, pokiaľ táto súvisí s plnením úloh Policajného zboru, napríklad využívanie osôb konajúcich v prospech Policajného zboru. Služobné styky policajta sú transparentné.

Deviaty článok etického kódexu tvrdí, že policajt by sa nemal stretávať s osobami, ktoré vyvíjajú rôznu kriminálnu a trestnú činnosť. V prípade, ak takéto osoby pozná alebo sa s nimi stretáva, jeho nadriadený by mal o tom vedieť. Výnimku tvoria policajti, ktorí sú medzi záujmovými skupinami nasadení za účelom odhalenia tejto trestnej činnosti.

10. Nadriadený dbá na to, aby jeho podriadení boli na služobnú činnosť primerane pripravení. Vytvára priaznivú sociálno-psychologickú atmosféru a pracovné podmienky pre výkon služby svojich podriadených a podporuje ich ďalšie vzdelávanie.

Predposledný článok sa zameriava na povinnosti nadriadených voči svojim podriadeným. Podľa etického kódexu by nadriadení mali svojich podriadených správne motivovať do výkonu služobných činností prostredníctvom vytvárania priaznivých pracovných podmienok, atmosféry na pracovisku formovaním, upevňovaním a skvalitňovaním pracovných a medziľudských vzťahov a vhodnými pracovnými prostriedkami. Nadriadení by mali umožňovať policajtom ďalšie vzdelávanie alebo sebazdokonaľovanie prostredníctvom kurzov, mali by svojich podriadených poznať, vedieť kto sú a aké majú problémy, a snažiť sa tieto negatívne vplyvy riešiť tak, aby sa neprenášali do služobnej činnosti.

11. Nadriadený stimuluje a podporuje etické správanie svojich podriadených, vyžaduje od nich dodržiavanie etického kódexu a sám je im v jeho dodržiavaní príkladom.

Posledný článok etického kódexu určuje nadriadeným, že by mali byť v dodržiavaní Etického kódexu príslušníka PZ svojim podriadeným vzorom. Mal by sa správať čestne, taktne, s rešpektom a toleranciou voči všetkým, či už k občanom alebo kolegom (Bučko, 2007).

Práca policajta je veľmi náročná a zložitá. Neustály stres a tlak ovplyvňuje správanie každého policajta bez rozdielu, avšak občan, ktorý sa na policajta obráti s prosbou o pomoc, má na profesionálnu pomoc zo strany policajta nárok. Je preto dôležité uvedomenie si, že policajti sú v našej spoločnosti pre občanov a nie občania pre policajtov, čo by sa malo odrážať aj v prístupe k občanovi.

2 CIELE PRIESKUMU

Hlavným cieľom empirickej časti našej bakalárskej práce je komparácia názorov u príslušníkov Policajného zboru na faktory, ktoré ovplyvňujú ich prácu. Ich názory a postoje sme porovnávali z hľadiska pohlavia, veku a miesta výkonu práce.

Zároveň sme si v súlade s hlavným cieľom nášho empirického prieskumu stanovili aj čiastkové ciele empirického prieskumu:

1. Zistiť motivačné prvky, ktoré ovplyvňujú prácu príslušníkov Policajného zboru.
2. Zistiť do akej miery ovplyvňuje príslušníkov Policajného zboru etický kódex príslušníka Policajného zboru.
3. Zistiť akým spôsobom ovplyvňujú príslušníkov Policajného zboru Ústava SR a právne predpisy.

3 METODIKA A METÓDY SKÚMANIA

Výskumnou vzorkou nášho šetrenia boli príslušníci a príslušníčky Policajného zboru SR. Výber respondentov, z ktorého bol náš prieskumný súbor bol zámerný. Naša práca má názov Faktory ovplyvňujúce prácu príslušníka Policajného zboru z pohľadu etiky, a preto sme si za prieskumný súbor zvolili príslušníkov Policajného zboru, ktorí pracujú nielen v kancelárii, ale aj v teréne. Prieskum sme realizovali nami zvolených policajných útvaroch. V čase realizácie empirického prieskumu nám bolo k dispozícii 100 policajtov a policajtiok. Dôvodom takéhoto výberu bola dostupnosť jednotlivých členov Policajného zboru SR. Z tohto dôvodu sme náš empirický prieskum uskutočnili počas pomaturitného zdokonaľovacieho štúdia (dôstojníckeho štúdia) na Strednej odbornej škole PZ Bratislava.

Terénny zber sme uskutočňovali dotazníkovým zisťovaním. Pre túto metódu sme sa rozhodli predovšetkým pre získanie informácií od vysokého počtu respondentov vo veľmi krátkom čase. Priebeh tejto metódy vyžaduje relatívne málo času, malý počet spolupracovníkov, menšie finančné náklady v porovnaní s použitím iných metód na rovnako veľkom prieskumnom súbore. Nami spracovaný dotazník obsahoval 20 otázok, z toho 19 uzatvorených a 1 otvorenú otázku. Základom dotazníka boli presne formulované otázky, rovnaké pre všetkých respondentov.

4 ANALÝZA PRIESKUMU

V nasledujúcej kapitole prezentujeme analýzu výsledkov prieskumu, pričom postupujeme podľa jednotlivých otázok z dotazníka.

Na začiatku prieskumu zisťujeme základné údaje o respondentovi, ako sú pohlavie, vek a miesto výkonu práce. Odpovede uvádzame v tabuľkách 1, 2, 3.

Tabuľka 1 Pohlavie

pohlavie	početnosť	%
muž	59	59
žena	41	41
spolu	100	100

Na základe položenej otázky sme zistili, že zo 100 respondentov bolo 59% mužov a 41% žien.

Tabuľka 2 Vek

vek	početnosť	%
do 30 rokov	50	50
od 31 do 40 rokov	31	31
od 41 do 50 rokov	19	19
od 51 rokov	0	0
spolu	100	100

V tabuľke máme možnosť vidieť, že 50% respondentov bolo vo veku do 30 rokov, 31% respondentov bolo vo veku od 31 do 40 rokov, 19% zúčastnených bolo vo veku od 41 do 50 rokov a žiadny respondent nemal viac ako 51 rokov.

Tabuľka 3 Miesto výkonu práce

miesto výkonu práce	početnosť	%
v kancelárii	42	42
v teréne	58	58
spolu	100	100

V tabuľke vidíme, že 42% opýtaných pracuje väčšinu svojho pracovného času v kancelárii a až 58% respondentov pracuje v teréne.

Keďže úlohou príslušníka Policajného zboru je predovšetkým chrániť bezpečnosť a poriadok v spoločnosti, presadzovať zákonnosť, chrániť práva a slobody osôb, preventívne pôsobiť proti trestnej a inej protiprávnej činnosti, snažiť sa o trvalú podporu a dôveru verejnosti (etický kódex policajta) je prirodzené, že príslušník Policajného zboru tieto činnosti vykonáva vo väčšine svojho pracovného času v teréne, kde prichádza do styku s občanom.

Podľa zákona 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, ide najmä o úlohy v oblasti ochrany života, zdravia a majetku, odhaľovanie a prevencia trestných činov, zabezpečovanie verejného poriadku, boj proti terorizmu a organizovanému zločinu, ale aj dohľad nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky. V nasledujúcej otázke nás preto zaujímalo, s akým typom ľudí prichádzajú príslušníci Policajného zboru najčastejšie do styku pri výkone služby.

Tabuľka 4 Typy ľudí, s ktorými sa príslušníci PZ dostávajú do styku

typy ľudí, s ktorými sa dostávajú do styku	početnosť	%
a)	38	38
b)	3	3
c)	7	7
d)	11	11
e)	40	40
f)	1	1
spolu	100	100

Legenda:

- a) skupina ohrozená sociálno-patologickými javmi (bezdomovci, narkomani, alkoholici, prostitútky, výtržníci)
- b) účastníci dopravných nehôd
- c) páchatelia závažných trestných činov (vraždy, podvody, a i.)
- d) skupina mladistvých experimentujúcich s alkoholom
- e) skupina narušiteľov občianskeho spolunažívania (vyhrážanie sa, drobné ublíženie na zdraví, a i.)
- f) iné: držiteľia zbraní

Na základe odpovedí na položenú otázku sme zistili, že respondenti z nášho prieskumu prichádzajú do styku najmä so skupinou narušiteľov občianskeho spolunažívania a so skupinou ohrozenou sociálno-patologickými javmi, ako sú

bezdomovci, narkomani, alkoholicy, prostitútky, výtržníci. So skupinou narušiteľov občianskeho spolunažívania pracuje 40% opýtaných a so skupinou ohrozenou sociálno-patologickými javmi pracuje 38% respondentov.

K štruktúre osobnosti patria aj funkčné prvky, ktoré určujú smer a intenzitu správania osobnosti, a ktoré odpovedajú na otázku, prečo človek koná tak, ako koná. Keď sa snažíme odpovedať na takto položenú otázku, hovoríme o motivácii ľudského správania. Motivácia predstavuje akýsi psychologický proces, ktorý aktivuje ľudské správanie a dáva mu účel a smer. Je to vnútorná hnacia sila, ktorá ženie človeka k uspokojeniu nenaplnených potrieb. Je to taktiež hnacia sila, ktorá vedie človeka k dosiahnutiu osobných a organizačných cieľov. Je to vôľa niečo dosiahnuť. Motivácia je sústava síl vedúcich ľudí k tomu, aby sa správali určitým spôsobom, vybrali si ciele a volili prostriedky na ich realizáciu.

Čo motivuje príslušníkov Policajného zboru pri ich práci? Odpovede uvádzame v tabuľke 5.

Tabuľka 5 Motivácia

motivácia	početnosť	%
peniaze	38	28,79
zaujímavá práca	32	24,25
možnosť postupu	12	9,09
kladný vzťah k nadriadeným	0	0
kladný vzťah so spolupracovníkmi	26	19,67
pomoc	7	5,31
uznanie, ocenenie od nadriadeného	10	7,58
adrenalín	6	4,55
iné	1	0,76
spolu	132	100

Z odpovedí na položenú otázku sme zistili, že za najväčšiu motiváciu považujú respondenti peniaze a tvrdenie, že práca v policajných zložkách je pre nich zaujímavá. Peniaze motivujú 28,79% respondentov a zaujímavá práca motivuje 24,25% opýtaných.

Príslušníkom Policajného zboru by sa mal stať taký občan, ktorý chce vo svojom živote ctíť a chrániť zákon, pristupovať individuálne a spravodlivo ku každému občanovi a prehlbovať svoje znalosti a odbornú kvalifikáciu. Prekvapilo nás preto, že peniaze predstavujú pre našich respondentov najväčšiu motiváciu. Môžeme to odôvodniť tým, že súčasná doba kladie na človeka vysoké nároky na prežitie.

Keďže naša práca má názov Faktory ovplyvňujúce prácu príslušníka Policajného zboru z pohľadu etiky, považujeme za prirodzené zistiť aké faktory ovplyvňujú prácu

policajta. Príslušník Policajného zboru pôsobí v rôznorodom prostredí. V tomto prostredí na neho pôsobí viacero faktorov, ktoré ho vedome aj nevedome ovplyvňujú. Príslušník Policajného zboru v takomto prostredí žije, koná a pracuje. V položenej otázke nás preto zaujímalo aké faktory pôsobia alebo ovplyvňujú príslušníka PZ pri jeho práci. Rozdelili sme si ich do dvoch skupín, na vonkajšie a vnútorné faktory. Odpovede uvádzame v tabuľkách 6 a 7.

Tabuľka 6 Vonkajšie faktory

pracovný výkon - vonkajšie faktory	početnosť	%
prostredie	27	20,3
kolektív	46	34,59
finančné ohodnotenie	39	29,32
pracovný čas	12	9,02
moc, autorita	5	3,76
etický kódex	4	3,01
iné	0	0
spolu	133	100

Za najdôležitejší vonkajší faktor, ktorý ovplyvňuje prácu respondentov, považujú opýtaní kolektív, v ktorom pracujú. Túto možnosť odpovede si zvolilo až 34,59% respondentov. Značnú časť svojej existencie prežíva človek v rámci organizácie, sú vlastne pod jej vplyvom. Pracovný život prevažnej časti populácie sa odohráva v kontexte organizácie. Zamestnanci sú začlenení do štruktúry profesií, kde sú stanovené ich pozície v hierarchii formálnych vzťahov, vymedzené sú aj spôsoby vzájomnej komunikácie, sú určené spôsoby pracovného správania sa.

Finančné ohodnotenie ako vonkajší faktor ovplyvňujúci pracovný výkon policajta si vybralo 29,32% opýtaných. Prekvapilo nás to, pretože v predošlej otázke si respondenti ako najväčšiu motiváciu vybrali práve peniaze, pričom kladný vzťah so spolupracovníkmi si zvolilo iba 19,67% respondentov (tabuľka 5). Iba 3,01% opýtaných si vybrali etický kódex, ako vonkajší faktor, ktorý ovplyvňuje ich prácu.

Tabuľka 7 Vnútorne faktory

pracovný výkon - vnútorné faktory	početnosť	%
stres	21	18,42
konflikty na pracovisku	19	16,67
konflikty súkromné	7	6,14
motivácia	25	21,93
hodnoty	8	7,02
morálka	14	12,28
nervozita	4	3,51
zodpovednosť	16	14,03
iné	0	0
spolu	114	100

Medzi najdôležitejšie vnútorné faktory ovplyvňujúce prácu príslušníka Policajného zboru patrí práve motivácia. Túto možnosť odpovede si zvolilo 21,93% opýtaných. Ak je človek správne motivovaný, aj jeho výkony v práci sú potom lepšie. V našom prípade sú najväčšou motiváciou pre príslušníkov Policajného zboru peniaze.

Stresom sa rozumie psychický stav človeka, ktorý je buď priamo ohrozovaný alebo ohrozenie očakáva a pritom nie je presvedčený, že jeho obranná reakcia proti nepriaznivým vplyvom bude dostatočne silná. Príslušníci Policajného zboru sú vystavovaní takýmto situáciám dennodenne. Preto nie je prekvapujúce, že stres ako vnútorný faktor, ktorý ovplyvňuje príslušníka Policajného zboru si vybralo 18,42% respondentov.

Minimálnym stupňom vzdelania na prijatie jednotlivca do zložiek Policajného zboru je stredoškolské vzdelanie ukončené maturitnou skúškou. Odborná príprava je základným predpokladom kvalitného výkonu príslušníka PZ. Vzdelávanie sa smeruje k odbornosti, ktorá oprávňuje na výkon práce ako kvalifikovanej profesionálnej činnosti. V nasledujúcej otázke nás zaujímalo, či našim respondentom zamestnávateľ vytvára potrebný priestor na ďalšie vzdelávanie. Odpovede uvádzame v tabuľke 8.

Tabuľka 8 Ďalšie vzdelávanie

ďalšie vzdelávanie	početnosť	%
áno	90	90
nie	10	10
spolu	100	100

90% respondentov tvrdí, že im zamestnávateľ vytvára priestor na ďalšie vzdelávanie. Ďalšia odborná príprava a vzdelávanie sa zabezpečuje podľa potrieb Policajného zboru v rozličných druhoch a formách vzdelávania (pomaturitné zdokonaľovacie štúdium,

vysokoškolské štúdium, rekvalifikačné kurzy a pod.). Získanú kvalifikáciu si môžu absolventi prehĺbovať v systéme ďalšieho vzdelávania policajtov.

Respondentom boli ponúknuté výroky spracované z etického kódexu príslušníka Policajného zboru. Nás zaujímalo, ako sa príslušníci Policajného zboru pri výkone služby správajú a či dodržiavajú etický kódex. Situácie a odpovede k nim uvádzame v tabuľke 9.

Tabuľka 9 Etický kódex

možnosti odpovedí	úplne súhlasím	súhlasím	neviem	nesúhlasím	úplne nesúhlasím	spolu
A	19	30	2	32	17	100
B	45	53	2	0	0	100
C	54	43	0	0	3	100
D	23	41	17	19	0	100
E	27	36	15	20	2	100
F	45	49	2	2	2	100
G	52	37	9	1	1	100
H	33	31	10	16	10	100
I	28	57	8	4	3	100
J	26	59	9	0	6	100
K	18	25	30	25	2	100

Legenda:

A Na agresívneho občana reagujem agresívne.

B Pri svojej práci zachovávam dôvernosť informácií každého občana.

C V práci mám pozitívne vzťahy so spolupracovníkmi.

D Moja práca má vplyv na moju hodnotovú orientáciu.

E Pri vyjadrovaní svojich názorov na verejnosti vystupujem nestranne.

F Nezneužívam svoju príslušnosť k PZ a svoje služobné zaradenie na získanie osobných výhod alebo výhod pre iné právnické a fyzické osoby.

G Netolerujem korupčné alebo iné neetické správanie u spolupracovníkov.

H Môj nadriadený vytvára priaznivú sociálno-psychologickú atmosféru a pracovné podmienky pre výkon služby.

I Môj nadriadený podporuje ďalšie vzdelávanie.

J Môj nadriadený vyžaduje dodržiavanie etického kódexu.

K Môj nadriadený je príkladom v dodržiavaní etického kódexu.

Článok 8 etického kódexu príslušníka PZ hovorí o tom, že správanie policajta voči občanom je transparentné. Policajt by nemal používať násilie a donucovacie prostriedky by

mal používať iba za podmienok a spôsobom stanoveným zákonom. 32% respondentov z nášho prieskumu nesúhlasí s tvrdením, že na agresívneho občana reagujú agresívne. Zároveň 30% respondentov tvrdí, že súhlasia s tvrdením, že na agresívneho občana reagujú agresívne. Podľa nášho názoru je to skôr v prípadoch, keď už policajt nemá iné východisko a chce tým zamedziť určitému ublíženiu na zdraví aj iných zúčastnených.

Rešpektovanie občana ako samostatnej, sebestačnej, nezávislej osobnosti môžeme definovať ako autonómnosť. Ide tu predovšetkým o rešpektovanie jeho slobodného rozhodovania o poskytnutí osobných informácií. Príslušník PZ by mal pri práci s občanom dodržiavať zásadu diskretnosti, mlčanlivosti a dôvernosti informácií. S tvrdením, že pri svojej práci zachovávajú policajti dôvernosť informácií každého občana úplne súhlasilo 45% respondentov a 53% s týmto názorom súhlasilo. Podľa nášho názoru dodržiavanie mlčanlivosti a dôvernosti informácií o občanovi je veľmi dôležité. Policajti pochopili, že informácie o občanoch môžu zverejniť len so súhlasom občana alebo výnimočne v situácii vážneho nebezpečenstva či ohrozenia občana.

V článku 7 etického kódexu príslušníka Policajného zboru sa spomína, že policajt sa v duchu služobnej zdvorilosti správa k spolupracovníkom korektne a neznevažuje ich profesionálnu spôsobilosť. Respondenti z nášho prieskumu majú so svojimi spolupracovníkmi kladné vzťahy. 54% respondentov s týmto názorom úplne súhlasí a 43% so spomínaným názorom súhlasí. Podľa nášho názoru vytváranie si pozitívnych vzťahov je základným faktorom vytvárania akýchkoľvek sociálnych procesov. Majú pre jednotlivca zásadný a mnohokrát kľúčový význam, napríklad úspešnosť adaptácie je v rozhodujúcej miere závislá na sociálnych vzťahoch, sociálnej klíme i pracovnej spokojnosti.

Každý človek je jedinečný, originálny, so svojimi určitými vlastnosťami. Jeho hodnotová orientácia predstavuje dôležitú stránku osobnosti. Človek dáva určitým hodnotám prednosť pred ostatnými, sú to hodnoty, po ktorých túži, a ktoré chce dosiahnuť. 41% respondentov prieskumu sa zhodli v tvrdení, že ich hodnotová orientácia môže byť ovplyvnená ich prácou. Hodnoty predstavujú, na rozdiel od názorov a postojov, relatívne stabilnejšie vzťahy jednotlivca ku skutočnosti. Nemenia sa tak rýchlo ako názory, a sú užšie späté s osobnosťou. Keď sa menia okolnosti a podmienky života, hodnoty majú určitú zotrvačnosť a postupne sa menia iba ich pozície v hodnotovom rebríčku. Niektorí autori však tvrdia, že jednotliviec je priamo nútený orientovať sa pri výbere hodnôt danou skutočnosťou, reálnym prostredím, v ktorom policajt pracuje, preto môžeme povedať, že hodnotová orientácia sa môže utvárať aj v dôsledku vnútorných okolností prostredia.

Článok 3 etického kódexu príslušníka PZ spomína, že policajt pri vyjadrovaní svojich názorov na verejnosti vystupuje nestranne a zdržanlivo tak, aby nevyvolal pochybnosť o svojej nestrannosti. 36% opýtaných s týmto názorom súhlasí. Je dôležité, aby každý policajt bol objektívny a neposudzoval občana na základe náboženských, rasových, sociálnych, politických či iných vonkajších faktorov.

Podľa článku 5 etického kódexu príslušníka Policajného zboru policajt nezneužíva svoju príslušnosť k PZ, svoje služobné zaradenie a prístup k informáciám na získanie osobných výhod alebo výhod pre iné právnické alebo fyzické osoby. S týmto názorom súhlasí 49% respondentov nášho prieskumu a 45% s týmto tvrdením úplne súhlasí. Pre policajta je dôležité klásť verejné záujmy nad svoje vlastné a slúžiť tak verejnosti.

Netolerovanie korupčného alebo iného neetického správania u spolupracovníkov je dôležité pre väčšinu opýtaných respondentov. 52% s týmto tvrdením úplne súhlasí a 37% s týmto názorom súhlasí. Aj v článku 7 etického kódexu príslušníka Policajného zboru sa spomína, že policajt netoleruje u svojich spolupracovníkov žiadne korupčné ani iné neetické správanie.

Na zdravie a pracovnú výkonnosť človeka v pracovnom procese pôsobia rôzne faktory. Tieto faktory sú ovplyvňované režimom práce, odpočinkom, technickým stavom pracovného prostredia. Článok 10 etického kódexu príslušníka Policajného zboru sa taktiež hovorí o tom, že nadriadený dbá o to, aby jeho podriadení boli na služobnú činnosť primerane pripravení. Preto vytvára priaznivú sociálno-psychologickú atmosféru a pracovné podmienky pre výkon služby svojich podriadených. Väčšina respondentov s týmto tvrdením súhlasí. 33% s týmto tvrdením úplne súhlasí a 31% zase súhlasí s týmto názorom.

Zamestnávateľ by mal ďalej vytvárať potrebný priestor pre ďalšie vzdelávanie svojich podriadených, a tým podporiť ich vlastný rozvoj a individualitu, a taktiež rozvíjať ich profesijnú kompetenciu. Aj v článku 10 etického kódexu príslušníka Policajného zboru sa hovorí, že nadriadený pracovník by mal podporovať svojich podriadených v ich ďalšom vzdelávaní. S tvrdením, že nadriadený podporuje ďalšie vzdelávanie svojich podriadených súhlasí opäť väčšina respondentov.

Článok 11 etického kódexu príslušníka Policajného zboru hovorí, že nadriadený stimuluje a podporuje etické správanie svojich podriadených, vyžaduje od nich dodržiavanie etického kódexu. S tvrdením, že nadriadený vyžaduje od svojich podriadených dodržiavanie etického kódexu súhlasila väčšina respondentov.

V článku 11 sa taktiež spomína, že nadriadený sám je svojim podriadeným príkladom v dodržiavaní etického kódexu príslušníka Policajného zboru. Na rozdiel od predošlých odpovedí, kde respondenti súhlasili s názorom, že nadriadený vyžaduje od nich dodržiavanie etického kódexu, sám nadriadený tento kódex nie vždy dodržiava. 30% opýtaných nevedelo na otázku odpovedať a 25% respondentov s tvrdením, že nadriadený je príkladom v dodržiavaní etického kódexu súhlasilo aj nesúhlasilo.

Každý právny poriadok je tvorený právnymi normami. Právo má normatívny charakter. Definuje podmienky činnosti a taktiež definuje podmienky vzájomných vzťahov fyzických a právnických osôb. Zákona, všeobecne záväzné predpisy pomáhajú uplatňovať ústavné právo fyzických osôb v súlade s Ústavou Slovenskej republiky. V otvorenej otázke nás zaujímalo akým spôsobom ovplyvňujú alebo obmedzujú respondentov spomínané zákony a Ústava SR. Väčšina respondentov nášho prieskumu tvrdí, že ich zákony ani Ústava nijako neobmedzuje. Niektorí boli toho názoru, že policajt má slabé postavenie vo svojich právomociach, v právomociach pri riešení neprispôsobivých občanov a iných agresívnych ľudí. Podľa niektorých respondentov sú zákony zle postavené, pretože podľa ich názoru zákony chránia v prvom rade páchatelov trestných činov, až potom príslušníka PZ a iných slušných občanov.

5 DISKUSIA A ODPORÚČANIA PRE PRAX

V nasledujúcej kapitole sa pokúsime konfrontovať výsledky našich prieskumných dát s výsledkami získanými v literatúre a v prieskume pod názvom práce „Vybrané problémy profesní etiky Policie ČR“ z roku 2008 od autora Bc. Jiřího Jägera.

Autor (2008, s. 50) spomínanej práce vo svojom prieskume uvádza, že väčšina policajtov ČR sa domnieva, že základné etické vedomosti a zručnosti sú nevyhnutné pre kvalitu policajnej práce, čiže pre jeho kvalitný výkon. Zároveň si väčšina respondentov spomínaného prieskumu myslí, že znalosť policajnej etiky je rovnako dôležitá ako znalosť iných policajných disciplín, a že znalosti z policajnej etiky pozitívne ovplyvňujú správanie policajtov pri výkone policajnej profesie. V porovnaní s našim prieskumom, v ktorom sme zisťovali, aké vonkajšie faktory ovplyvňujú prácu príslušníkov Policajného zboru, sme prišli k záverom, že sa naše zistenia úplne nestotožňujú so zisteniami uvedeného autora. V našom prieskume sme zistili, že etický kódex alebo znalosti z policajnej etiky nemajú veľký vplyv na prácu príslušníka PZ.

Jäger (2008, s. 51) ďalej vo svojom prieskume sledoval aj toleranciu neetického správania u ostatných policajtov. Podľa jeho zistení vyplýva, že väčšina respondentov netoleruje neetické správanie u ostatných policajtov, pretože to môže byť príčinou toho, že aj oni sa budú správať neeticky a nebudú dodržiavať etický kódex. Výsledky nášho prieskumu potvrdzujú, že tolerovanie korupčného a neetického správania u spolupracovníkov nemá v zložkách Policajného zboru miesto.

V prieskume „Vybrané problémy profesní etiky Policie ČR“ autor skúmal aj správanie nadriadeného voči svojim podriadeným a vyžadovanie správania sa podľa etických princípov. Výsledky mu ukázali, že vedúci pracovníci vyžadujú od svojich podriadených správanie sa podľa etického kódexu Polície Českej republiky. V našom prieskume s tvrdením, že nadriadený vyžaduje dodržiavanie etického kódexu podriadenými súhlasila väčšina respondentov. Na základe toho konštatujeme, že naše výsledky sa zhodujú s výsledkami z prieskumu „Vybrané problémy profesní etiky Policie ČR“.

Zároveň autor spomínanej práce zisťoval, či sú nadriadení príkladom pre svojich podriadených, čo sa týka dodržiavania etického kódexu. Na základe výsledkov autor skonštatoval, že nadriadení je etickým a morálnym vzorom pre svojich podriadených. Podľa našich zistení nie sú výsledky s týmto prieskumom významné. Väčšina respondentov nášho prieskumu nevedela na tvrdenie poskytnúť svoj názor a 25%

opýtaných súhlasilo aj nesúhlasilo s tvrdením, že nadriadený je príkladom v dodržiavaní etického kódexu.

Prieskumné závery, ku ktorým sme v našej práci dospeli, naznačujú viaceré podnety pre teoretickú a aplikačnú prax. Z hľadiska odporúčaní pre prax navrhujeme niekoľko variant. V prvom rade je dôležitá dokonalá znalosť etického kódexu príslušníka Policajného zboru. Preto práve profesijné vzdelávanie je jedným z prostriedkov šírenia informácií týkajúcich sa nielen tejto oblasti. Na základe vyššie uvedených výsledkov empirického prieskumu, môžeme skonštatovať, že dôkladné poznanie motivačných prvkov a faktorov ovplyvňujúcich pracovný výkon policajtov je významným znakom vedúcim ku skvalitňovaniu efektivity práce príslušníkov Policajného zboru.

ZÁVER

Príslušník Policajného zboru pri výkone služby i mimo služby koná v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, všeobecne záväznými právnymi predpismi a internými aktmi riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ako aj s kódexom policajnej etiky a rešpektuje ľudské práva a slobody. Etické správanie vyžaduje viac než len dodržiavať zákon. Etika je teóriou morálky a mravnosti. Skúma vzťahy ľudí k iným ľuďom, k spoločnosti, k sebe samému. Usiluje sa nájsť meradlo, ktoré by človeku umožnilo rozhodnúť sa čo je dobré alebo zlé, čestnosť alebo nečestnosť.

Snahou každého zamestnávateľa je poznať výkon svojich pracovníkov, ale i dosiahnuť a udržať potrebnú úroveň pracovného výkonu zamestnancov. Výkonnosť človeka ovplyvňujú jednak objektívne (vonkajšie) faktory a jednak subjektívne (vnútorné) faktory. Každý človek je v práci ovplyvňovaný určitými faktormi, ktoré určujú akým spôsobom sa človek bude správať a akým spôsobom bude konať.

Objektívne faktory sú vonkajšie okolnosti, za ktorých pracovný výkon prebieha, nesúvisia so samotným zamestnancom a zamestnanec ich ani nedokáže nejako ovplyvniť. Z nášho prieskumu sme zistili, že medzi hlavné faktory, ktoré ovplyvňujú príslušníka Policajného zboru sú kolektív, finančné ohodnotenie a prostredie, v ktorom policajt pracuje. Spomenuté faktory sme zaradili do vonkajších faktorov, ktoré ovplyvňujú prácu príslušníka Policajného zboru. Pracovné prostredie je jedným z najdôležitejších faktorov pri získavaní nových zamestnancov, ich udržaní a zvyšovaní ich výkonu. Pracovné prostredie predstavuje súbor vonkajších hmotných a nehmotných faktorov bezprostredne pôsobiacich na pracovníka a jeho pracovnú činnosť.

Subjektívne faktory výkonnosti spôsobujú, že rôzni ľudia podávajú rôzny pracovný výkon a i u toho istého zamestnanca sa výkon mení, a to i napriek tomu, že pracovné podmienky sú stále rovnaké. Medzi hlavné vnútorné faktory, ktoré dokážu ovplyvniť prácu príslušníka Policajného zboru je motivácia, ktorú v našom prípade predstavujú peniaze, a stres. Preto je nesmierne dôležité, aby si človek uvedomil, čo dokáže mať vplyv na jeho prácu, aby spomínané faktory dokázal určitým spôsobom eliminovať.

Otázka riadneho plnenia úloh polície a policajtov je neoddeliteľne spätá s problematikou policajnej etiky. Vypracovaním etického kódexu problém policajnej etiky nekončí. Samotná existencia etického kódexu nestačí na riadny výkon policajnej správy. Je taktiež dôležité zaistiť, aby tento kódex bol v praxi dodržiavaný, čo možno dosiahnuť iba

systematickým pôsobením na policajtov a ich zodpovedajúcim vzdelávaním tak, aby sa sami s princípmi obsiahnutými v etickom kódexe stotožnili. Iba vtedy bude mať existencia etického kódexu zmysel. Preto je nesmierne dôležité, aby nielen podriadení príslušníci Policajného zboru dodržiavali etický kódex, ale taktiež ich nadriadení, keďže oni dodržiavanie etického kódexu od svojich podriadených vyžadujú.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- BROŽÍK, V.: *Hodnotové orientácie*. Nitra: Katedra etiky a katechetiky FF UKF, 2000. 139 s. ISBN 80-8050-368-0.
- ČIRTKOVÁ, L.: *Policejní psychologie*. Praha: Portál, 2000. 254 s. ISBN 80-7178-475-3.
- DIATKA, C.: *Etika a súčasnosť*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, Filozofická fakulta. 2001. 156 s. ISBN 80-8050-493-8.
- DIATKA, C.: *O etike a hodnotách*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, Filozofická fakulta. 2005. 158 s. ISBN 80-8050-822-4.
- Etický kódex príslušníka Policajného zboru. [cit. 2012-03-30] Dostupný z: http://www.minv.sk/?eticky_kodex_policajta
- HÁJEK, V.: *K administratívniemu a právniemu postavení pracovníkú obecných a mestských policíí: Povinnosti a oprávnení strážníkú*. In: Státní správa a samospráva. Roč. 6 č. 6, 1995. s. 12,21.
- HEGYI, Ladislav a kol. 2005. *Základy sociálnej práce pre verejné zdravotníctvo*. Bratislava : SZU –Herba, s.r.o., 2005. 140 s.
- HREHOVÁ, H.: *Etika – sociálne vzťahy – spoločnosť*. Trnava: TYPI UNIVERSITATIS TYRNAVIENSIS, VEDA, 2005. 321 s. ISBN 80-8082-024-4.
- JANKOVSKÝ, J.: *Etika pro pomáhající profese*. Praha: TRITON 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6.
- KOLEKTÍV AUTOROV: *Osobnostná etika a etická výchova*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta, 2004. 299 s. ISBN 80-8050-789-9.
- KOPŘIVA, K.: *Lidský vztah jako součást profese*. Praha : Portál, 1997. 147 s. ISBN 80-7178-150-9.
- Listina ľudských práv a slobôd. [cit. 2012-03-30] Dostupný z: <http://www.vyvlastnenie.sk/predpisy/listina-zakladnych-prav-a-slobod/>
- LUKNIČ, A. S.: *Etika v činnosti policajta*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. 1999. 174 s. ISBN 80-8054-114-0.
- NĚMEC, M.: *Občan a policie*. Praha: Naše vojsko, 1996. 311 s.
- ONDREJKOVIČ, P.: *Sociálna patológia*. Bratislava: Veda, 2000. 270 s. ISBN 80-224-0616-3.
- PUTNOVÁ, A., SEKNIČKA, P. 2007. *Etické řízení ve firmě*. Praha: Grada Publishing, 2007. 162 s. ISBN 978-80-247-1621-3.

SLUŠNÝ, J.: *Světové dějiny policie*. Praha: Slávy dcera, 2006. 767s. ISBN 80-903725-2-X.

SPURNÝ, J.: *V jakých situacích se ocitají zasahující policisté?* In: *Bezpečnostní teorie a praxe*. Zvl. č. – 1 díl, 2008. s. 139-144.

Stav a možnosti rozvoja operatívnych činností v Policajnom zbore. Bratislava: Akadémia Policajného zboru Slovenskej republiky, 2005.

ŠKULTÉTY, P.: *Verejná správa a správne právo*. Bratislava: Veda, 2008. 201 s. ISBN 978-80-224-1023-6.

THOMPSON, M.: *Přehled etiky*. Praha: Portál, 2004. 167 s. ISBN 80-7178-806-6.

URBANČOK, M.: *Krízové ústavné orgány Slovenskej republiky a ich úloha v čase ohrozenia bezpečnosti štátu*. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri SAV, 2004. 42 s.

VAJDA, J.: *Sociálna etika*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, Filozofická fakulta, 2001. 117 s. ISBN 80-8050-357-5.

Zákon č. 491/2008, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 73/1998 Z.z. o štátnej službe príslušníkov PZ, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

ŽÁČEK, P.: *Nástroj triedneho štátu*. Bratislava: Ústav pamäti národa, 2005. 389 s. ISBN 80-969296-2-3.

ŽILÍNEK, M.: *Étos a utváranie mravnej identity osobnosti*. Bratislava: IRIS, 1997. 232 s. ISBN 80-88778-60-3.

www.minv.sk

www.akademiapz.sk

www.vlada.gov.sk